

เหลียวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ

LOOKING BACK AND MOVING FORWARD OF ENGLISH LEARNING

อารีรักษ์ มีแจ้ง¹

Areeruk Meejang

ผู้แต่ง : รองศาสตราจารย์อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ

จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์ หน้าต่างสู่โลกกว้าง จำกัด

พิมพ์ครั้งที่ 1 : มกราคม 2555

จำนวนหน้า : 223 หน้า

ราคา 240 บาท

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดทำไว้ในหน้าคำนำว่า “เพื่อนำเสนอการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยมีการอธิบายเชื่อมโยงให้ผู้อ่านเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน และนำเสนอวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านจะได้นำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนของตนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ” เนื้อหาภายในแบ่งออกเป็น 3 ตอน ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 พัฒนาการของภาษาอังกฤษและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ภายในมี 5 บทคือ **บทที่ 1** พัฒนาการ เป้าหมายในการเรียน และรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษในบทนี้ ผู้อ่านจะเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของภาษาอังกฤษในยุคสมัยต่างๆ ตั้งแต่สมัยโบราณ สมัยกลาง สมัยใหม่ยุคต้น และสมัยใหม่ยุคหลัง ภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ ตลอดจนถึงสถานภาพของภาษาอังกฤษทั้งในลักษณะที่เป็นภาษากลางของโลก (Global English หรือ World Englishes, Globish, Common English, Englishes, International English) ลักษณะที่เป็นภาษาที่สอง (ESL) ภาษาต่างประเทศ (EFL) ภาษาสากล (EIL และ ELF) นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงรูปแบบการสอนภาษาที่เป็นที่รู้จักกันในชื่อที่หลากหลาย อาทิ ELT, TESL, TESOL, TEFL และ TEIL บทนี้

แม้ผู้เขียนจะกล่าวสรุปไว้เพียงสั้นๆ แต่ก็ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านที่จะได้ทราบถึงความเป็นมา เป็นไปของภาษาอังกฤษ และคำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผู้อ่านหลายๆ ท่านอาจมีความสับสน แต่ก็ก็เป็นคำที่ผู้อ่านในแวดวงของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรจะทำให้ความเข้าใจ **บทที่ 2** พัฒนา การของแนวการสอน / วิธีสอนภาษาอังกฤษ โดยผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือช่วงอดีตจนถึงก่อนทศวรรษ 1940 ช่วงทศวรรษ 1940 - ปลายทศวรรษ 1960 และแนวการสอนในช่วงทศวรรษ 1970 ในบทนี้ผู้อ่านจะได้ทราบถึงพัฒนาการของวิธีการสอนภาษาอังกฤษในช่วงต่างๆ โดยผู้เขียนได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิดที่เป็นที่มาของวิธีการสอน มีการอธิบายขั้นตอนในการสอน พร้อมทั้งสรุปข้อดีและข้อเสียของการสอนแต่ละแบบ **บทที่ 3** แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสาร บทนี้ทั้งบทผู้เขียนกล่าวถึงแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสาร เนื่องจากเป็นแนวการสอนที่ผู้สอนโดยทั่วไปนิยมใช้กันมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในช่วงทศวรรษ 1970-1990 และช่วงหลังทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ซึ่งในช่วงต้นของการสอนภาษาเพื่อสื่อสาร ผู้เขียนได้อธิบายที่มาของแนวคิด ขั้นตอนการสอน และหลักสูตรที่เกิดจากแนวคิดของการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ หลักสูตรการสอนแบบเน้นสถานการณ์ (Situational Syllabus) และหลักสูตรการสอนแบบเน้นหัวข้อเรื่อง (Notional Syllabus)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ในช่วงหลังทศวรรษ 1990 ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่านักวิชาการและนักวิจัยได้มีการเพิ่มเติมแนวคิดเกี่ยวกับการสอนเพื่อสื่อสาร โดยมีการปรับเปลี่ยนคำจำกัดความ มีการอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารว่าประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก คือ ความรู้เกี่ยวกับภาษา (Language Knowledge ซึ่งประกอบด้วยความรู้ทางไวยากรณ์ ความรู้ในการใช้กฎไวยากรณ์เพื่อสร้างเนื้อหา ความรู้ด้านปฏิบัติ และความรู้เกี่ยวกับภาษา ศาสตร์สังคม) และ สมรรถนะกลยุทธ์ (Strategic Competence) มีการนำเสนอหลัก การของหลักสูตร และเสนอแนะแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่มีความละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น บทที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ผู้เขียนได้กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ๆทางการศึกษาที่สามารถนำมาผสมผสานกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยเข้าใจสมอง (Brain-based Learning) ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) การจัด การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centeredness) การจัดการเรียนรู้ภาษาแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ (Formal and Informal Learning) และการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (Self-access Learning) ผู้เขียนได้กล่าวถึงหลักการของแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามการอธิบายเฉพาะหลักการของแนวคิดต่างๆอาจทำให้ผู้อ่านขาดความเข้าใจ และมองเห็นภาพไม่ชัดเจนว่าจะนำมาผสมผสานกับการสอนภาษาเพื่อสื่อสารได้อย่างไร ซึ่งในทางตรงกันข้ามหากผู้เขียนนำเสนอรูปแบบการสอนที่เกิดจากการนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้จะทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนใหม่ๆเพิ่มขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงหลักสูตรที่เกิดจากการผสมผสานแนวการสอนเพื่อสื่อสารกับทฤษฎีและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ซึ่งได้แก่ หลักสูตรประมวลวิชาเน้นชิ้นงาน (Task-based Language Learning) หลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษเนื้อหา

(Content-based Instruction) และหลักสูตรโครงการ (Project-based Learning) ที่อาจสร้างความสับสนให้กับผู้อ่านที่มีประสบการณ์ในการใช้แนวคิดเหล่านี้ ในฐานะที่เป็น “วิธีสอน” บ้างเล็กน้อย บทที่ 5 องค์ประกอบของหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสาร ในบทนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษา อังกฤษเพื่อสื่อสาร ซึ่งเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร จากนั้นจึงนำมาตั้งเป็นจุดประสงค์ของหลักสูตร กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาของหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การทดสอบและการประเมินผล ซึ่งผู้เขียนเขียนบทนี้ได้อย่างกระชับ มีการยกตัวอย่างประกอบทำให้เข้าใจง่าย ผู้อ่านจะเกิดความรู้สึกว่ากระบวนการ พัฒนาหลักสูตรไม่ยาก และซับซ้อนอย่างที่คิดไว้

ตอนที่ 2 การสอนรูปแบบและทักษะภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย 2 บท คือ บทที่ 6 การสอนรูปแบบภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการอธิบายใน 2 เรื่องคือ การสอนไวยากรณ์ และการสอนออกเสียง บทที่ 7 การสอนทักษะภาษาอังกฤษ เป็นการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนทักษะการฟัง-พูด การสอนทักษะการอ่าน และการสอนทักษะการเขียน ทั้งสองบทนี้มีรูปแบบการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน โดยสิ่งที่เด่นชัดในการนำเสนอคือ มีการกล่าวถึงปัญหาในการเรียนการสอนแต่ละทักษะในประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่น่าสนใจ เพื่อที่ผู้สอนจะได้เกิดความตระหนักและระมัด ระวังในการจัดการเรียนการสอน มีการนำเสนอวิธีการ/ ขั้นตอนการสอนแบบใหม่ประกอบแผนการสอนอย่างละเอียด พร้อมทั้งกล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนแนะนำแหล่งความรู้เพื่อให้ผู้อ่านสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง เนื้อหาดังกล่าวข้างต้นน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านที่เป็นครูสอนภาษาอังกฤษที่จะได้ตรวจ สอบการสอนของตนเอง และในขณะเดียวกันก็อาจได้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบใหม่ที่จะนำไปใช้สอนได้

ตอนที่ 3 การใช้สื่อในการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย 2 บท คือ *บทที่ 8 สื่อ บันเทิงในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ* ซึ่งในที่นี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการใช้การ์ตูนสั้น เพลง และ ภาพยนตร์ จุดเด่นของบทนี้น่าจะเป็นการที่ผู้เขียน กล่าวถึงสื่อที่ผู้สอนหลายท่านมีความสนใจที่จะ นำมาใช้ในการสอน แต่ไม่รู้ว่าจะสอนอะไร และสอน อย่างไร เนื้อหาภายในบท นอกจากจะให้ความรู้ เกี่ยวกับลักษณะของสื่อบันเทิง และคำแนะนำในการ เลือกใช้สื่อบันเทิงโดยทั่วไปแล้ว ผู้เขียนยังให้ความรู้ เกี่ยว กับประเภทของสื่อ มีการยกตัวอย่างของสื่อ แต่ละประเภทที่จะนำมาใช้ในการสอน อธิบาย กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนสามารถดึง ประเด็นทางภาษา ตลอดจนจนถึงการคิดเชิงวิพากษ์ และสร้างสรรค์ออกมาจากสื่อแต่ละประเภท และ รวมถึงการให้ข้อคิดในการใช้สื่อแต่ละประเภท *บทที่ 9 สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ* บทนี้ผู้เขียนเกริ่นนำโดยการให้ความรู้ เกี่ยวกับพัฒนาการของการเรียนการสอนภาษาโดย ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยสอน (CALL) รวมถึงอธิบายเกี่ยวกับประเภท ลักษณะของ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ข้อเสนอแนะในการจัดการ เรียนการสอนด้วยสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และ แนะนำเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ เนื้อหาในบทนี้น่าจะช่วยให้ผู้อ่านได้ ความรู้พื้นฐานที่ดีและมีความเข้าใจเกี่ยวกับ สื่อคอมพิวเตอร์มากยิ่งขึ้น

ในภาพรวมหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือ เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เขียนโดย คณาจารย์ชาวไทยที่มีประสบการณ์ เนื้อ หาของ หนังสือจัดว่าน่าสนใจ มีการนำเสนอที่กระชับ ผู้อ่าน จะได้รับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในหลายๆด้าน โดยที่ไม่ต้องไปศึกษา จากหนังสือหลายเล่ม เหมาะสำหรับผู้อ่านทั้งที่เป็น ผู้สอน ภาษาอังกฤษ และนิสิต นัก ศึกษา ระดับอุดมศึกษา ทั้งในระดับปริญญาตรีที่จะจบ ออกไปเป็นครูสอนภาษา อังกฤษ และระดับ บัณฑิตศึกษาที่ศึกษาเกี่ยว กับการเรียนการสอน

ภาษาอังกฤษ ซึ่งนอก จากจะได้รับความรู้เกี่ยวกับ ความเป็นมาเป็นไปของภาษาอังกฤษ มุมมอง เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทฤษฎี และ แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันแล้ว ผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนทักษะต่างๆ รู้จักวิธีการสอน ใหม่ ๆ และแนวคิดในการวัดและประเมินผลที่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอนของตนเองได้ ด้วยคุณ สมบัติดังกล่าวข้างต้นจึง นับได้ว่าผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาได้ตรงตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่หากพิจารณาจากชื่อของ หนังสือ"เหลียวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ" ผู้อ่านหลายท่านคงจะเสียดายว่าขาดรรถรสบาง ประการไป เนื่องจากหลายท่านอาจคาด หวังว่าจะ ได้อ่านบทวิเคราะห์จากนักวิชาการเกี่ยวกับการ เรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยใน อนาคตในบริบทที่หลายๆคนต่างตื่นตัวกับการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน